

Frågor och svar om träningslägenheter i Ödåkra

Vad är det som händer, egentligen?

Socialförvaltningen har skrivit avtal med Rikshem om att hyra 48 lägenheter i två nybyggda hus på Plutogatan 9-11 i Ödåkra. Dessa är tänkta att bli träningslägenheter till vuxenverksamhetens målgrupper, med start för inflyttning i april. Som mest beräknar vi att det finns plats för 58 personer.

Träningslägenheter är precis som det låter, en sista anhalt till ett eget, självständigt boende. De ligger redan runt om i staden och det fungerar i regel alldeles utmärkt. Det handlar inte om några aktiva missbrukare, utan personer som har tagit sig tillbaka och behöver stöd att komma igång med sina självständiga liv.

Samma människor kommer förr eller senare att komma ut och bo i en egen lägenhet, var som helst. Det kan vara vem som helst av oss, våra föräldrar, barn eller syskon. Det är hela poängen med social verksamhet, att hjälpa folk tillbaka till samhället.

Det är ingen skillnad på träningslägenhet och "knarkarkvart"!

Vi jobbar efter att se varje individs möjligheter och behov. De befinner sig på olika steg på vägen mot ett nytt och självständigt liv och det finns inte en lösning som passar alla. Därför har vi en rad olika boendialternativ, från stödboende med personal dygnet för aktiva missbrukare till helt egna lägenheter i helt vanliga områden. Så jo, det är en stor skillnad på en träningslägenhet och ett behandlingshem eller ett akutboende. I en träningslägenhet är du utredd och bedömd att klara av att bo själv. I detta ingår helt vanliga krav som för vem som helst: du ska betala din hyra och inte störa dina grannar. Du kan fortfarande behöva praktiskt stöd i saker som att hålla koll på ekonomin eller helt enkelt i kontakt med olika myndigheter, för att skapa nya relationer och för att få jobb, utbildning eller en meningsfull sysselsättning.

Är det lämpligt att lägga intill skola och förskola?

Hela poängen med socialt arbete är att återintegrera människor, så att de kan bli självständiga. Det är det som ger trygghet och (om det är viktigt) är absolut mest ekonomiskt för samhället. Att isolera dem i till exempel härbärgen på någon skum industritomt har rakt motsatt effekt. Så när de har kommit ifrån det akuta läget ska de ut och bo mitt i samhället, bland oss alla andra. Mitt i samhället ligger skolor, förskolor och lekplatser. Skulle det utgöra någon särskild fara eller omöjlighet skulle vi inte kunna bedriva socialt arbete på detta sätt alls. Det skulle det ju motsäga att det går att integrera personer med viss bakgrund alls i samhället, vilket vore ett helt orimligt synsätt och gå tvärt emot både forskning och erfarenhet. De här grupperna av människor finns naturligtvis där ute ändå, fast normalt sett utan grannarnas kännedom.

Mina barn är oroliga för detta!

Barn är duktiga på att lyssna, tolka och förstå vad vuxna pratar om. Då är det viktigt att du som förälder får rätt information, så att du kan förklara sakligt för dina barn vad som händer och minska deras oro.

Är de här personerna verkligen drogfria? Jag har hört att det bara är 75-80 procent som klarar sig, vad händer med resten?

Det är ju i själva verket en helt fantastisk utgång. Hur hade samhället sett ut om dessa 75-80 procenten INTE hade fått stöd att komma tillbaka och/eller inte hade varit välkomna tillbaka?

Alla lyckas inte varje gång, det är sant. Då kan det bli så att du behöver flytta till en boendeform med mer stöd. Det innebär inte att det går så långt att du totalt flippar ur och blir en fara för din omgivning. Det farliga för samhället är när det inte finns något skydds nät, när det inte finns någon kontakt med socialtjänsten, när det inte finns några stödinsatser. Det som kan upplevas skapa otrygghet är i själva verket är raka motsatsen – människor som får precis den hjälp de behöver.

Det finns däremot aldrig några garantier när du jobbar med människor. Boendeformen är drogfri (till skillnad från till exempel Bostad först). Skulle det visa sig att någon boende inte kan leva upp till det kan det förstås bli aktuellt att flytta på personen, för kortare eller längre tid. Men det är inte som ett straff, utan för att personen i så fall behöver mer stöd.

Beroendeproblematik kan se väldigt olika ut och leda till olika konsekvenser. Att vara en fara för dig själv innebär inte automatiskt att du är en fara för någon annan. Ett återfall leder snarare till skam och isolering än till ett plötsligt utåtagerande. Personalen på plats fångar upp de signalerna. En person som är känd för att bli våldsam placeras helt enkelt inte där de utgör en fara för medboende, personal eller grannar.

Är det inte olämpligt att samla alla på samma ställe?

För någon kanske, för andra inte. Det kan också vara en styrka att ha en trygg och bekant omgivning, med personer som du känner och som har befunnit sig i samma situation som du. Isolering är den största utmaningen för många. Vi matchar de personer som passar att bo gemensamt.

Kostar det inte väldigt mycket att hyra nybyggda hus?

Jo. Att hänvisa till eventuell hyreshöjning i de tidigare lägenheterna på Lägervägen var ett missförstånd. Det är inget argument i sig. Däremot är det väldigt mycket billigare än alternativet att placera ut dessa personer på externa boenden – privata eller i andra kommuner. En extern placering går i snitt på 700 000 om året. Då är en hyressubventionering av en egen lägenhet med stödpersonal en lindrig kostnad.

Kommer vi att betala ut ersättning till villaägare?

Nej.

Finns det inte bättre lämpade platser?

Det finns inget som säger att vi inte redan har eller inte kommer att bygga eller hyra olika boenden eller lägenheter i något område inom Helsingborgs kommun. När det gäller psykisk funktionsnedsättning har vi byggt ett boende för 22 personer i Mariastaden och kommer att bygga ett LSS-boende för 12 i Kattarp. LSS-boenden ligger redan mitt i centrum och i radhus- och villakvarter. Ett ligger mitt emot Olympia. Träningslägenheter och bostadssociala lägenheter har vi idag många på Fredriksdal och utspridda i otal andra områden, även till exempel på Tågaborg. Vi hyr trappuppgångar, radhus och bostadsrätter. Stödboenden ligger på Planteringen, Gåsebäck och vid Ängelholmsleden, avskilt, men inte alls långt ifrån andra bostadslägenheter.

Poängen är att det i regel fungerar alldeles utmärkt och de boenden som är etablerade stör inte omgivningen. Att genomföra demokratiska folkomröstningar om var olika boenden ska ligga faller på sin egen orimlighet. Då skulle vi inte kunna öppna något boende, någonstans och det skulle bli desto mer ödesdigert för tryggheten om människor som i perioder i livet behöver extra stöd inte får det eller inte är välkomna tillbaka i samhället.

Vi blir utsatta för ett gigantiskt experiment!

Det här är definitivt inte är någon försöksverksamhet. Vi har lång erfarenhet av målgrupperna och typen av boende och det fungerar alldeles utmärkt på andra håll. Metoderna vi jobbar med bygger på såväl lagar och riktlinjer som forskning och erfarenhet från hela världen.

Hur många ska det bo här, det var någon som hade hört 80 personer?

Det finns 48 lägenheter, med möjlighet att dela de större lägenheterna, men det rör sig om max tio personer till i så fall. Det skulle ge som mest 58 personer.

Är det lämpligt att Helsingborgare placeras här, där de har sitt gamla umgänge inom räckhåll?

Att placera personer på annan ort kostar ungefär 1700 kronor om dagen. Det är i runda slängar tio gånger vad det kostar att hyra en träningslägenhet och sätta in stödpersonal. Det är inte försvarbart i längden att använda våra skattemedel så och vi har inte erfarenheten av att det är en framgångsrik metod. Det leder snarare till att personen rotar sig i en annan kommun och i vissa fall fortsätter att vara placerad där, till samma höga kostnad. Vår strategi är att ta hand om personer skrivna i Helsingborg i Helsingborg.

Hur gick den här snabba omställningen till? Vad hände med trygghetsboendet som var planerat?

Rikshem får svara på hur de hade planerat och tänkt kring nybygget. Det vi vet är att intresset för trygghetsboende var för dåligt. Vi på socialförvaltningen signalerade vårt behov av nya träningslägenheter till fastighetsförvaltningen. Fastighetsförvaltningen fick en förfrågan från Rikshem som motsvarade vad vi behövde och vi fick ett första erbjudande i mellandagarna. Sedan gick det väldigt snabbt och kontraktet skrevs under 22 januari.

Rikshem har sagt att de ska hitta alternativa boenden till de som hade lämnat intresseanmälan för trygghetsboende i Ödåkra.

Det här är maktmissbruk!

Socialförvaltningen har skyldighet enligt lag att ta hand om våra utsatta medmänniskor och det finns tydliga regler för hur vi ska utföra det och stor kunskap och kännedom om målgrupperna.

Tyvärr är verkligheten sådan att vi ständigt är i behov av att öppna olika boenden och vår "makt" i detta är i realiteten inte större än att vi tilldelas förslag på tomter och fastigheter från fastighetsförvaltningen. Våra boenden är anpassade för att kunna ligga ute i vanliga bostadsområden och det går inte att garantera att de inte kommer att läggas i något område där det finns tomter eller lokaler tillgängliga. Vi är medvetna om att det sällan är populära beslut, men oftast har vi inget val och kan bara göra vårt bästa för att skapa goda relationer med grannarna i omgivningen.

Vi ägnar mycket tid åt att föra dialog med kommande grannar, men vi vet också av erfarenhet att när boendet väl är etablerat uppkommer det så gott som aldrig några protester från grannar eller omgivning.

Vad hände egentligen på Lägervägen?

Vi har haft ett kontrakt på 30 lägenheter på Lägervägen (Fredriksdal) som nu löper ut. Fastighetägaren tänker rusta upp hela området och ville därför inte förlänga kontraktet. Det har annars inte förekommit några särskilda problem eller klagomål som vi har kännedom om. Det är i regel lugnare i "våra" lägenheter än i området i stort.

Kontraktet gäller till 30 september 2016 och vi fick veta ett år i förväg att det inte skulle förlängas.

Hur många kommer att flytta från Lägervägen till Ödåkra?

Uppskattningsvis 25 personer, i omgångar. Resten är på tur för en egen lägenhet.

Vem betalar hyrorna för dem som ska bo här och vad kostar det?

Betalningsförmågan är olika hos olika personer, så klart. Någon har pension, någon sjukersättning, någon försörjningsstöd, någon studiemedel och någon lön. Vi subventionerar hyrorna. Det blir en billig insats för samhället för att minska sociala problem.

Att hyra de båda fastigheterna kostar 5,5 miljoner om året. Då kan vi i få in hyror på som mest 4 miljoner om året om det är fullbelagt (vilket det i praktiken aldrig kommer att vara). Det innebär att vi tar en månadshyra på 5 900 för den enskilde för en tvåa. Resten utgör subventionen.

Varför kommer det inte att vara någon personal natttid? Vem bevakar de boende då? Vem ska grannarna kontakta om det händer något?

Det kommer att finnas personal dag- och kvällstid. Det är ett drogfritt boende och de som bor där är fria invånare och behöver ingen bevakning. Personalen är till för deras trygghet, inte omgivningens.

Flera av våra träningslägenheter ligger utspridda i vanliga bostadsområden (både lägenheter och radhus) och då får de boende besök av personal någon gång per dag och har förstås möjlighet att kontakta dem vid behov. Så att det är kommer att vara personal på plats konstant under dag och kväll är på det viset väl tilltaget, även om de ska hinna med många boende.

De boende är utredda av socialförvaltningen och bedömda som stabila och redo att bo själva. Självklart kan personalen ses som en säkerhetsventil, men främst är de till för att stödja de boende till självständighet. Det handlar mer om att träna på att ta ansvar för att betala räkningar, sköta en lägenhet, bryta isolering och få en meningsfull sysselsättning.

Om det trots detta skulle uppstå några akuta problem ringer du polisen, precis som om någon annan person i omgivningen skulle uppträda olämpligt.

Även om de boende inte är aktiva själva kommer de att dra till sig sina gamla kompisar!

Det är så klart inte tänkt att det här ska bli någon samlingspunkt för aktiva missbrukare. Vår erfarenhet säger att de som har fått en egen lägenhet i någon form är väldigt rädda om den och måna om att inte släppa in någon som kan riskera deras trygga boende. Skulle det bli så att någon stör genom sitt umgänge är det förmodligen inte lämpligt att bo i en träningslägenhet. Sådana signaler kan personalen fånga upp och hantera.

Vad händer vid ett återfall? Missbrukare är duktiga på att manipulera sin omgivning!

En viktig del i detta är personalens bemötande. Förr byggde det mer på regler och kontroll och de boende upplevde kanske att de behövde ljuga och manipulera för att inte straffa ut sig ur olika boendeformer i "trappan". Nu är det individens förmåga, motivation och behov av stöd som är det centrala och då blir det en annan relation. Skulle det visa sig att någon inte klarar av att bo i

träninglägenhet gör vi en ny bedömning tillsammans med personen och då finns det andra boendeformer med mer stöd, för kortare eller längre tid.

Hur länge har de boende varit i behandling?

Det är helt individuellt hur lång en behandling är. Någon kan sluta helt på eget initiativ, andra via insats på behandlingshem. Så tyvärr finns det inget generellt svar på det.

Innan du kommer till en träninglägenhet har du haft kontakt med socialförvaltningen en tid, genomgått en utredning och blivit beviljad den här insatsen. Du ska då ha fått relevant hjälp och stöd för dina problem, visat att du är stabil och blivit bedömd att klara ett eget boende och att du har en realistisk möjlighet att flytta vidare till en lägenhet med ett eget kontrakt.

Är det lämpligt att blanda personer med missbruksbakgrund och personer med psykisk funktionsnedsättning?

Det är varken lämpligt eller olämpligt. De är individuellt bedömda som stabila för den här typen av boende.

Är det inte bättre att placera personer på annan ort, så de kommer bort från sitt umgänge?

Det kan det vara tillfälligt, för behandling, men de flesta vill bo på sin hemort och har i flera fall även ett fungerande kontaktnät av släkt och vänner här som kan stötta dem. Dessutom är det ruskigt dyrt med externa placeringar. Kostnaden för de båda husen i Ödåkra hade räckt till en handfull externa platser.

Våra egna brukare och deras umgängeskrets har vi som regel bra koll på, men om det skulle bli utbyte i placeringar med andra kommuner kommer det in för oss okända personer i stället.

Deras barn är omhändertagna och ändå får de bo här vid skolan!

Det kan förstås vara så att du blir av med vårdnaden om dina barn när du är aktiv missbrukare. I stadiet för en träninglägenhet är det mycket lämpligt att du återknyter kontakten med dina barn, om du inte har lyckats behålla den under din aktiva tid. Att du inte anses vara en lämplig vårdnadshavare, det vill säga inte klarar av att ha daglig omsorg om ett barn, betyder inte att du utgör någon fara för barn i allmänhet.

Varför så många på en plats?

Det är både för- och nackdelar med att ha det samlat. Vissa personer passar det att bo så här med till exempel gemensam lokal i bottenvåningen och personalen på plats, andra behöver bo mer anonymt. Främsta anledningen var dock inte märkligare än att behovet och utbudet sammanföll.

Varför har ni inte informerat oss om detta tidigare? Jag fick läsa det i tidningen!

Anledningen till att vi inte har informerat tidigare är att allt har gått väldigt snabbt. Kontraktet skrevs 22 januari och hade knappt hunnit torka innan protesterna eskalerade efter en artikel i Lokaltidningen. Socialförvaltningens kommunikator fick i uppdrag att börja informera den 28 januari. Vi skickade ut pressmeddelande och la ut information via webben samma dag, träffade Rikshem och skrev ihop ett informationsblad dagen efter och började omedelbart svara på frågor i sociala medier. Där la vi även upp kontaktuppgifter för den som vill nå oss via telefon och e-post.

Det är många som känner sig särskilt berörda och upprörda över detta och det är en ganska omfattande informationsinsats vi ska göra: brukare, skola, föräldrar, grannar, bostadsrättsföreningar, villaägare, tomtspekulanter, byggbolag, fastighetsägare, andra förvaltningar, politiker, media, kyrka, byaförening... Det går helt enkelt inte att nå ut till alla innan det kommer ut i media. Tvärtom är media det absolut snabbaste sättet att nå ut till så många som möjligt. Sedan får vi fylla på med information och föra dialog efterhand.

Vi har tyvärr inte heller några stående resurser för så massiva informationsinsatser, utan vi får försöka samla personalresurser ur den ordinarie boendeverksamheten för detta. Det tar några dagar att lappa ihop kvällsscheman, men vi kommer!

Det tar också lite tid att samla in och sammanställa fakta och svar på frågor. Det är i slutändan viktigare att det blir korrekt och komplett än att det blir snabbt.

Träningslägenheter och bostadssociala lägenheter ligger överallt runt om i staden, och i regel är det inget vi informerar grannarna om, av hänsyn till våra brukares integritet och trygghet. Skillnaden nu är förstås att det är många som flyttar in på samma ställe och då är det befogat att omgivningen får en bra kunskap.

Varför kommer ni inte ut och har ett stort informationsmöte för alla oroliga grannar och föräldrar?

Vår erfarenhet är att det ofta (men inte alltid!) blir onödig dramatik när vi etablerar ett nytt boende. Det brukar inte hjälpa att hålla ett stormöte – tvärtom. Folk hinner inte komma till tals, det är svårt att nå ut med saklig information och svårt att föra en konstruktiv dialog. Det tenderar också att öka känslan av att något stort och farligt är på gång och hetsa upp oron ytterligare.

Däremot tycker vi att det är viktigt att så många som möjligt kan få korrekt information och kunna ställa sina frågor i lugn och ro. Därför finns vi tillgängliga via telefon, e-post och sociala medier och kommer gärna ut och informerar och för dialog i mindre grupper, under ordnade former.

Bonus: Skulle du själv vilja bo intill ett boende med missbrukare och personer med psykisk ohälsa?

(David Bergström, kommunikatör): Självklart finns det en anledning till varför jag jobbar på just socialförvaltningen. Jag vill hjälpa samhällets mest utsatta och tycker att det är smått förfärligt hur några väljer att beskriva det arbete vi gör och inte minst våra brukare och före detta brukare. De allra flesta är helt fantastiska människor, som vi har mycket att lära av. Det är människor som tagit sig upp ur svåra situationer och som är värda all respekt och stöd att komma tillbaka in i samhället. Det är det samhället jag vill bo i och vill se mina barn växa upp i.

I ett samhälle UTAN den verksamhet som socialförvaltningen bedriver med hemlösa, missbrukare, personer med psykisk ohälsa och så vidare hade otryggheten varit mycket större. Då måste vi också kunna acceptera att bo integrerat och stötta varandra.

(Dinah Åbinger, socialdirektör): Jag vill bo i ett samhälle där alla människor är välkomna att delta och att bo på ett värdigt sätt. Vi som bor i ett någorlunda tätbebyggt område omges av olika typer av människor med olika bakgrund och förutsättningar. Jag har grannar som har alkoholproblem, som har psykiska eller fysiska funktionsnedsättningar, som är födda och uppvuxna i Sverige, som har olika religioner och som har annan kulturell erfarenhet, som är barnlösa, som har många barn, som är homosexuella eller heterosexuella med mera. Jag skulle kunna fortsätta uppräknningen men jag tror att ni förstår. Olikheter berikar eftersom jag lär mig om hur andra kan ha det, utmanar mina fördomar och ger mig kunskap om mig själv.